

Samenvatting eindrapportage SHO-actie

Help slachtoffers aardbeving Azië

(Tsunami)

Periode 26 december 2004 - 31 december 2007

De tsunami van Tweede Kerstdag 2004. Bij bijna iedereen roepen deze woorden meteen weer beelden op. Beelden van de enorme verwoestende golven, mensen die wanhopig probeerden zich vast te grijpen, de kaalgeslagen stukken land en de kracht van het water. Niet eerder zagen we zo duidelijk en op zo'n grote schaal welke verwoesting water kan aanrichten.

De vloedgolven die volgden op de zeebeving bereikten soms een hoogte van meer dan 30 meter en rolden de kusten van tien verschillende landen op. Het precieze aantal slachtoffers zal nooit helemaal duidelijk worden. Zeker is dat er 228.000 mensen omkwamen en ruim 5 miljoen mensen direct of indirect getroffen werden. Zij verloren familieleden, hun huis, hun straat, hun school, soms alles. Wereldwijd werd met ontzetting gereageerd. De giften voor de slachtoffers stroomden

binnen en de Samenwerkende Hulporganisaties gingen vanaf dag één aan de slag. De nood was hoog en de omvang niet te overzien maar dat er onmiddellijk geholpen diende te worden was duidelijk. De SHO-leden beschikken over een netwerk van lokale partnerorganisaties ter plekke. Lokale organisaties gingen onmiddellijk aan de slag. Hulp van buiten kwam ook snel op gang. De eerste hulpvluchten vertrokken al snel met medisch personeel, voedsel, dekens en tenten. Door onmiddellijk te beginnen met levensreddende hulp, het verzorgen van gewonden en het verstrekken van schoon drinkwater bleven epidemieën gelukkig uit.

De gulle Nederlandse bevolking zorgde er met ontelbare acties voor dat de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) een recordbedrag van € 203.336.868 op giro 555 inzamelden. Dit bedrag werd aangevuld door het Ministerie van Buitenlandse Zaken met een bijdrage van € 5 miljoen.

De SHO-gelden werden verdeeld over achttien Nederlandse hulporganisaties om de slachtoffers van de tsunami bij te staan.

Vaccinaties voor kinderen.

De hulp

In totaal is er drie jaar lang in zes verschillende landen hulp geboden door de acht SHO-leden en de tien gastleden. Alle leden werkten zelf of via een koepelorganisatie samen met partnerorganisaties ter plaatse. Bijna de helft van alle hulp is gegeven in Indonesië. In dit land werd met name de provincie Atjeh zwaar getroffen. De tsunami veegde een groot deel van het door een burgeroorlog verscheurde provincie kaal. Huizen, scholen, auto's, kerken, markten en mensen; bijna niets bleek bestand tegen het water.

Natuurlijk lag in de beginfase de nadruk op noodhulp. Medische zorg om levens te redden, tijdelijk onderdak, voedsel en schoon drinkwater. Maar al snel werd er ook begonnen met ondersteuning voor de langere termijn. Doordat de tsunami de kustgebieden trof, werden vissers zwaar getroffen. Duizenden boten werden gerepareerd en gebouwd, netten en ander visgerij verstrekt. Honderdduizenden mensen werden dakloos door de tsunami. Tijdens de wederopbouw werd het meeste geld dan ook uitgegeven aan huisvesting en levensonderhoud. In totaal werd € 60 miljoen euro besteed aan huizen en tijdelijk onderdak. Duizenden getroffen en ontvingen (semi)permanente huisvesting. Tijdens de (her) bouw van huizen werd extra aandacht besteed aan de veiligheid en hun aardbevingsbestendigheid.

Resultaten en toekomst

Naar schatting hebben drie miljoen getroffen en geprofiteerd van de projecten van de deelnemende organisaties van de SHO. De hulp zorgde er niet alleen voor dat mensen weer een dak boven hun hoofd kregen en in hun onderhoud konden voorzien, maar ook dat ze toegang kregen tot gezond-

heidszorg, schoolmaterialen en gebouwen, ziekenhuizen en medicijnen, voedsel, schoon drinkwater en andere levensonderhoudvoorzieningen. Naast de materiële zaken werd ook veel geïnvesteerd in het versterken van lokale capaciteit. Dit werd gedaan door het geven van trainingen en voorlichting, het houden van bewustwordingscampagnes over allerlei thema's en het opzetten van groepen (gemeenschaps-, samenwerkings-, spaar- en kredietgroepen). Naast het versterken van lokale capaciteit binnen de gemeenschappen was er veel aandacht voor het versterken van capaciteit bij partnerorganisaties. Specifiek werd er veel training gegeven over rampenmanagement, zoals rampenvoorbereiding en risicovermindering. Dit moet ervoor zorgen dat mensen minder kwetsbaar zijn bij een volgende ramp en zich beter kunnen beschermen tegen de gevolgen daarvan.

Moeilijkheden

De ramp kwam onverwacht en snel en trof 8 landen tegelijk. Overheden, lokale organisaties, dorpen en families waren niet voorbereid op een dergelijke noodsituatie. Waarschuwingssystemen ontbraken en preventieve maatregelen, zoals bijvoorbeeld het vrijwaren van een kustzone voor bebouwing, waren niet toegepast of genegeerd. Ook de internationale hulporganisaties hadden aanvankelijk moeite om efficiënt en effectief op deze ramp in te springen. Hulporganisaties stuitten op verschillende knelpunten tijdens het verlenen van hulp. Zo kampten Sri Lanka en Indonesië bijvoorbeeld met conflictsituaties en werd de hulpverlening in Somalië bemoeilijkt door het ontbreken van een centrale overheid. Ook waren er knelpunten die voor meerdere landen opgingen zoals ontbrekende of gebrekkige infrastructuur, gebrek aan bouwmaterialen als gevolg van de verwoestingen en tekort aan gekwalificeerd personeel, onduidelijk overheidsbeleid en de grote hoeveelheid aan hulporganisaties.

De SHO-leden hebben tijdens de hulpverlening lessen getrokken uit de knelpunten die zij tegen kwamen. Gaandeweg de hulpactiviteiten is er nog meer geïnvesteerd in coördinatie. Kennis van de lokale context is opnieuw van grote betekenis gebleken, vooral in conflictsituaties. Alle hulporganisaties hebben samengewerkt met partnerorganisaties of met lokale afdelingen van koepelorganisaties in het veld. Hierdoor konden getroffen en makkelijker betrokken worden bij de projecten, waardoor zij zich eigenaar van de projecten voelen, wat de duurzaamheid vergroot.

Dat coördinatie belangrijk was tijdens de grootschalige hulpactiviteiten rond de tsunami, werd

bevestigd door de Tsunami Evaluation Coalition (TEC). De TEC was een internationaal initiatief om de hulpverlening in een breder perspectief te evalueren. Naar aanleiding van deze evaluatie discussieerden SHO-deelnemers over de conclusies en de mogelijke verbetering van de hulpverlening.

Financiën

Met deze actie was een recordbedrag aan ingezamelde gelden van de SHO gemoeid. Dat betekent voor de SHO dat het, meer dan ooit, nodig is om een inzichtelijke financiële verantwoording af te leggen zowel naar het Nederlandse publiek als naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Alle eindrapportages, op die van Unicef Nederland* na, zijn voorzien van een accountantsverklaring. Ook de uiteindelijke verantwoording van de SHO is door een externe accountant gecontroleerd.

In totaal was er, na aftrek van alle in Nederland gemaakte kosten, € 199 miljoen euro beschikbaar voor hulpactiviteiten, waarvan € 198 miljoen daadwerkelijk is besteed (99,6%). Een deel van het bedrag dat niet besteed is, bestaat uit nog niet verantwoorde bestedingen in Sri Lanka vanwege de verlengde bestedingstermijn. Een klein bedrag is niet besteed; dit komt door hogere verwachte rente opbrengst of lager uitgevallen projectkosten. De overige bedragen zijn teruggestort op giro 555 en zullen worden ingezet bij een volgende SHO-actie.

Vrijwilligers voor rampenbestrijding

Na de tsunami zijn veel waarschuwingssystemen ontwikkeld. Maar wat is zo'n systeem waard als mensen de signalen niet herkennen en niet weten hoe ze moeten reageren? Daarom zijn er heel veel trainingen gegeven. Aan professionele hulpverleners zoals brandweerlieden, politiemensen en artsen, maar ook aan jongeren en vissers. Wanneer is er sprake van een ramp? Welke natuurlijke hulpbronnen kunnen we gebruiken? Waar kan ik naartoe vluchten? Hoe waarschuw ik anderen? Bij een tsunami-alarm in Sri Lanka bleek de training haar vruchten te hebben afgeworpen. Coördinatoren brachten mensen op de hoogte en hielpen met het evacueren naar veilige gebieden. Het alarm kon gelukkig worden ingetrokken.

Een bedrag van € 890,323 is niet besteed. Dit komt onder andere door hogere rentebaten dan verwacht, onderbesteding door partners en (nog) niet uitgevoerde projecten vanwege een onveilige situatie in Sri Lanka. Een bedrag van € 153.540,- bestemd voor projecten in Sri Lanka is deels besteed voor 1 juli 2008. Het resterende bedrag is teruggestort op giro 555. De hulpverlening met SHO-gelden is inmiddels afgerond (met uitzondering van een aantal projecten in Sri Lanka) of zijn overgedragen aan lokale organisaties, gemeenschappen en overheden.

Tabel 1: Staat van baten en lasten van giro 555 inzake de tsunamiactie

Baten Giro 555	
- opbrengsten uit publieksdonaties	€ 203.336.868
- subsidie van Ministerie van Buitenlandse Zaken	€ 5.000.000
- rente Giro 555	€ 204.312
Lasten Giro 555	
- kosten eigen fondswerving	(€ 2.285.000)
- kosten beheer en administratie	(€ 1.202.680)
Totaal beschikbaar voor verdeling	€ 205.053.500
Baten deelnemers SHO actie	
- beschikbaar voor verdeling van Giro 555	€ 205.053.500
- rente deelnemende organisaties	€ 4.318.234
Lasten deelnemers SHO actie	
- gerealiseerde AKV over publieksdonatie	(€ 10.285.726)
- gerealiseerde AKV over bijdrage ministerie	(€ 135.275)
Totaal beschikbare fonds voor hulpverlening (projectgeld)	€ 198.950.733

*) Binnen Unicef international zijn alle bestedingen gecontroleerd. Voor Unicef Nederland is het onmogelijk inzage te geven in accountantsrapporten van Unicef International, op grond van algemene afspraken die gelden binnen de Verenigde Naties, en ook binnen Unicef International. Dit heeft geleid tot een oordeelonthouding van de accountant van Unicef Nederland. De Samenwerkende Hulporganisaties vertrouwen erop, dat Unicef Nederland de gelden uit de tsunami-actie heeft besteed volgens de binnen Unicef International geldende kwaliteitsstandaarden.

Leren via de radio

Uit psycho-sociaal onderzoek bleek dat veel kinderen en jongeren een onderwijsachterstand hebben opgelopen als gevolg van de tsunami. Een 'Radio Tuition-project' gefinancierd met SHO-middelen is gestart om hier verbetering in aan te brengen. Via de radio worden elke avond bijspijkerlessen uitgezonden voor Engels, rekenen en wiskunde en scheikunde. De lessen worden afgewisseld met berichten over kinderrechten en kinderbescherming.

Informatie per land

In **India** zijn 18.405 doden gevallen ten gevolge van de tsunami. Vooral de visserij, huisvesting en infrastructuur hebben grote schade opgelopen. In totaal is er in India € 30 miljoen besteed. Mede dankzij de stabiele regering is de hulpverlening voorspoedig verlopen.

Indonesië werd het hardst getroffen met ruim 167.000 dodelijke slachtoffers. Bijna de helft van de beschikbare SHO-gelden (€ 95 miljoen) is naar Indonesië gegaan. De conflictsituatie in Atjeh zette in eerste instantie veel druk op de hulpverlening. Na de vredesovereenkomst (augustus 2005) verbeterde de situatie. Alle projecten gefinancierd met SHO-gelden zijn afgerond.

In **Birma** kwamen 100 mensen om het leven. Veel vissers verloren hun visbenodigdheden en daarmee hun bron van inkomsten. Het toegewezen bedrag (ruim € 350.000) is in eerste instantie besteed aan levensonderhoud en voedselzekerheid. Ook zijn bruggen en scholen herbouwd.

Somalië rapporteerde 290 doden en vermisten. Onder andere vanwege de onveilige situatie in het land zijn projecten met enige vertraging uitgevoerd. In totaal is € 1,3 miljoen besteed, waarvan 55% aan wederopbouw en 45% aan noodhulp. De verbeterde transportmogelijkheden hebben voor een positieve bijdrage gezorgd.

Landmijnenprobleem groter geworden

Tijdens de burgeroorlog in Sri Lanka zijn in het verleden door de strijdende partijen landmijnen gelegd. De tsunami heeft dit probleem verergerd. De mijnen zijn losgeraakt door de vloedgolven en lagen verspreid over een veel groter gebied. Er zijn verschillende organisaties bezig geweest om de mijnen op te sporen en te verwijderen. Ook zijn gevaarlijke gebieden gemarkeerd.

De verwoesting na de tsunami was enorm.

Eén van de vele nieuw gebouwde huizen.

In **Sri Lanka** vonden 35.000 mensen de dood en raakten ruim een half miljoen burgers ontheemd. De SHO-bijdrage aan Sri Lanka bedroeg ruim € 67 miljoen. Door de grote inzet van de lokale bevolking en hulpverleners konden de eerste vissers binnen enkele weken na de ramp de zee weer op. Behalve een positieve uitwerking op het levensonderhoud en voedselvoorziening van families zorgde dit er ook voor dat mensen hun leven weer op konden pakken en hun trauma konden verwerken. Tijdens de wederopbouw is het meeste geld besteed aan huisvesting. Het conflict tussen de Tamil Tjigers en het leger is van negatieve invloed op de hulp geweest. Ook is er onzekerheid over de duurzaamheid van de tsunami-programma's, als gevolg van de vijandelijkheden.

De blik van de Nederlandse samenleving ging vooral naar **Thailand**. Daar kwamen 5.395 mensen om, onder wie tientallen Nederlanders die op vakantie waren. De vissers en de toeristensector werden zwaar getroffen. Toch ging er een relatief klein bedrag (€ 333.000) naar Thailand, omdat de regering liet weten zelf goed voor de getroffen te kunnen zorgen.

36 Nederlandse slachtoffers

De tsunami kostte het leven aan 36 Nederlanders. Het ging voornamelijk om toeristen die op vakantie waren in Thailand. Het Rampen Identificatieteam werd ingezet om de slachtoffers te identificeren. Alle Nederlanders die als vermist waren opgegeven, zijn teruggevonden of als dodelijk slachtoffer herkend.

Meer informatie

Op de website: www.giro555.nl kunt u de complete eindrapportage vinden van de Samenwerkende Hulporganisaties over de Tsunami actie. Ook staan daar de bijlagen waarin uitvoerig is opgesomd welke hulp er is verleend. De gedetailleerde deelrapporten van de organisaties zelf kunt u opvragen bij de deelnemende organisaties.

Adressen en Contactpersonen

Voor specifieke informatie over een SHO-(gast)organisatie kunt u contact opnemen met een van de onderstaande persvoorlichters:

SHO-organisaties:

ICCO/Kerk in Actie	Henk van IJken	(030) 880 17 91	06 22 14 79 82
Oxfam Novib	Jolanda van Santen	(070) 342 19 56	06 22 38 86 99
Cordaid Mensen in Nood	Jos de Voogd	(070) 313 62 68	06 12 99 12 79
Nederlandse Rode Kruis	Sebastien Kraaijeveld	(070) 445 57 28	06 51 52 51 11
Stichting Vluchteling	Tirsa Hofstee	(070) 346 89 46	06 25 18 86 34
Tear	Suzanne Vermeulen	(0343) 51 48 44	06 41 88 92 55
Terre des Hommes	Esther Adam	(070) 310 50 00	06 20 49 92 95
Unicef	Martin de Beer	(070) 333 93 79	06 14 79 95 99

Gastdeelnemers:

CARE Nederland	Camille Fontyn	(070) 310 50 50	
Habitat for Humanity	Tirza van Hal	(023) 547 48 14	
Hivos	Marijke Haanraads	(070) 376 55 34	
Plan Nederland	Sonja Zutt	(020) 549 53 55	06 51 84 31 62
ZOA vluchtelingen zorg	Ewout Suithoff	(055) 366 33 39	06 55 83 07 20
Save the Children	Marinke Ros	(070) 338 44 48	
SOS kinderdorpen	Frederike Godron-Kemps	(020) 512 16 71	
World Vision Nederland	Wouter Kok	(033) 464 34 57	06 51 53 04 86
Family Help Programme	Jacqueline Blokhuis	(053) 475 74 73	06 51 27 78 32

Actiesecretariaat

Het actiesecretariaat van de SHO bevindt zich bij het Nederlandse Rode Kruis, de huidige voorzitter, tel: 070 44 55 680.

Colofon

Uitgave Samenwerkende Hulporganisaties (SHO)

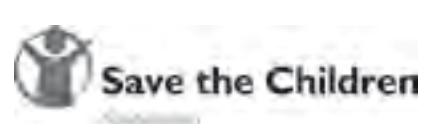
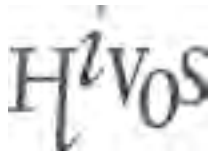
© Den Haag, oktober 2008

Lay-out:	Robin Sala (Ontwerpkamer, Utrecht)
Drukwerk:	Drukkerij Libertas, Bunnik
Teksten:	Samenwerkende Hulporganisaties, Elseline Mulder (Oxfam Novib)
Drukwerk- begeleiding:	R. Windster Trapenberg
Redactie:	Madeleine Brasser en Elseline Mulder (Oxfam Novib) en Polly Breur
Eindredactie:	Polly Breur (PBid)

Samenwerkende Hulporganisaties

Gastorganisaties

www.giro555.nl

info@giro555.nl

